

Leszkay András bácsi Moha-meséje

Egy kis képzőművészet

Körülbelül kilencéves koromban, egy márciusi délutánon Gyopár bátyám letett az asztalkámra egy színes képes levelezőlapot: „Másold ezt le vízfestéssel minél nagyobb alakban, én meg keretet faragok hozzá, és ezt adjuk ajándékba Ugribugrinak a születésnapjára.” Akkoriban én szenvedélyesen festettem, Gyopár meg azon a télen tanulta meg a híres törpeházi mesterséget: a képkeret-faragást. Még ma is faragják nálunk a nagyobbacska fiúk a tölgyleveles, makkos képkereteket, belevésik: „Törpeházi emlék”, és eladják a kirándulóknak. A képen azonban elszörnyülködtem. Ugynevezett „vicces lap” volt, valójában pedig izléstelen, közönséges. Az akart lenni a vicc, hogy egy kisfiú nyitott esernyő alatt ül a földön, egy kutya meg összetéveszti az esernyőt a sarokkővel... a többit gondolhatjátok. Szöveg is volt a kép alatt: „Esik az eső.”

Visszaadtam Gyopárnak: „Ezt a legokosabb volna összetépni. Ostobaság a témája is, és nem is művészi festmény. Majd választok egyet a gyűjteményemből.” Gyopár azt mormogta: nem bánja, csak mókás legyen. Aztán elment a faluvégi rétre, én meg lapozni kezdtem képeslap albumomat, és gondolkodtam: melyik kép legyen folytonosan az öcsikém szeme előtt. Mert biztos voltam benne, hogy ajándékunkat felfüggeszti asztalkája mellett a falra. De nem is kellett válogatnom. Amint megpillantottam Fidélt, tüstént tudtam: őt kell állandóan látnia Ugribugrinak. Művészi festmény volt az egy nagyfülű, hosszúszőrű, barna vizsla fejről. Szembe nézett, mintha a gazdájára tekintene, és szinte sugárzott tiszta, komoly tekintetéből az értelem és a jóság.

Fidélnek magam neveztem el. Közeli ismerősömnek, barátomnak éreztem, nevet kellett adnom

neki. Ezen a napon már erősen érződött a levegőben a közelgő tavasz. Szívesen elmentem volna a rétre magam is, mint Gyopár meg Ugribugri, de március közepén jártunk, az öcskös születésnapja huszonnegyedikén volt: nem halogathattam a másolást. Magára a festésre azonban csak a harmadik délután került sor. Nagyon fontos volt a hűséges rajz, hogy benne legyen a másolat Fidélné szemében is az értelmessége, jósága. Gyopár még aznap megkérdezte, melyik képet választottam, de nem mondtam meg: „Titok. Majd meglátod.” Félttem, hogy kifogásolná Fidélt, mert nem mókás kép. Abban viszont bíztam, ha meglátja, milyen jól sikerült, nem lesz annyira szemtelen, hogy háromnap munkám után is akadékoskodjék.

Harmadnap este, amikor megmutattam neki, nem is mondott egyebet, csak ennyit: „Kár, hogy nem mókás.” Azt hittem, ezzel be is fejeztük ezt az ügyet. Annyira örültem a képnek, hogy másnap reggel, mihelyt kiugrottam az ágyból, az asztalkámhoz siettem, és kihúztam a fiókját, hogy lássam egy pillanatra. Láttam is, de olyasmit is láttam rajta, hogy

rémülten Gyopárra kellett bámulnom. Szólnom nem lehetett, mert még Ugribugri is a szobában volt. Amikor magunkra maradtunk, Gyopár tüstént rám támadt: „Miért tátogattál ilyen rémülten? Így már jó a kép, mókás, nevetető. Így már örülni fog neki Ugribugri.” Csak néztem rá, és töprengtem: Hogyan volt képes a komoly tekintetű vizslafejre hetykén félre-csapott, rikító sárga, piros pöttyös cirkuszi köcsögkalapot festeni? Aztán mondani kezdtem: „Hiszen láthatod, hogy tönkreteszi ez a...” De közbevágott, lehurrogott: „Dehogyan teszi. Nagyon jó így!”

Gondoltam, helyesebb lesz, ha vitatkozás helyett tettel fejezem ki véleményemet és szándékomat. Délután nekiláttam, hogy új másolatot készítsék Fidélről. Pedig erre a napra már hirtelen megjött a tavasz, és most már nagyon szerettem volna az erdőben csatangolni. Látta Gyopár, hogy újból másolom, de csak vállat vont. Egyetlen pillanatra se jutott eszembe, hogy képes lehet ebbe is belemázolni, s a harmadik estén ismét fiókomba tettem az elkészült másolatot. Hát másnap reggel, amikor ismét gyönyörködni akartam benne, már nagyon nehéz volt fel nem jajdulnom. Fidélnék ugyanis pipa volt a szájában, nagy, barna pipa, még parázs is volt festve bele narancsvörösrel, a parázból meg bodros, szürke füst gomolygott. Most már olyasféle mosolygás is bujkált Gyopár szája körül, mintha tetszenék neki, hogy én már majdnem sírok.

De magyarázta is ugyanakkor zúduló szóradattal: „Azért festettem pipát, hogy örüljön Ugribugri! Hiszen az a célunk, hogy örüljön, nem igaz? Amúgy csak egyszerű kutyafej. Így viszont mókás, nevetető!” Nagyon szerettem volna megmagyarázni neki, hogy az az úgynevezett „egy-

szerű kutyafej” mennyivel több és szebb, mint ez a pipás ostobaság, de még nem voltak alkalmas szavaim ilyesmi kifejezésére. Csak ennyit tudtam nyöszörögni: „Pipa csak akkor illenék hozzá, ha torzkép volna. Így csak fájdalmas lesz tőle tiszta, jóságos tekintete. Megalázottnak látszik, amiért pipát kell tartania a szájában.” Gyopárnak, amikor Fidél nevét említettem, villant egyet a szeme, mint aki örül, hogy megtudott valamit. Megmondtam neki: lemásolom újból a képet, és most már nehogy elrontsa. Ismét szobámban töltöttem tehát három délutánt az egyre tündöklőbb tavaszról. Az elkészült képet most már a szekrény tetejére tettem, ezzel is figyelmeztettem rá Gyopárt, hogy megtiltottam a belemázolást.

Másnap reggel a kép helyén már a keret feküdt, és az első pillanatban még örültem is, hogy ezt a másolatot már be is keretezte. De azután rápillantottam a képre... A keretből, a faragott tölgylombok, makkocskák négyzetű koszorújából szemüveges kutya bámult...nem is rám, hanem a semmibe. A szemüvegnek ugyanis nemcsak a keretét festette meg Gyopár, mégpedig fehérrel, hanem az üveget is ábrázolni próbálta szürkével, de attól olyan lett Fidél, mint valami hályogos tekintetű, félvak kutya.

Kirohantam a konyhába a reggelizőkhöz, és most már talán üvöltöttem volna, ha Gyopár hirtelen és határozottan rám nem szól: „Délben bebizonyítom, hogy így jó... hogy nekem van igazam.” Délben, amikor a völgybeli falucskában kijöttünk az iskolából, Gyopár megállt Ugribugrival és velem a vegyeskereskedés kirakata előtt. És mint ha tréfából tenné, rámutatott a képeslapokra: „No, Ugribugri! Melyiket szeretnéd?” Rámutatott egy olyasféle művészi kutya képre, amilyen Fidél volt, meg egy olyasfajta vicces lapra, amilyen az övé volt, az „Esik az eső”. „Melyiknek örülnél jobban? Ennek, vagy ennek?” És ekkor súlyosabb csapás ért engem, mint a köcsöskalap, a pipa meg a szemüveg együttvéve. Ugribugri ugyanis rámutatott a közönséges, bárgyú, művésziellen vicces lapra, és ragyogó arccsal kiáltotta: „Ennek!” Gyopár

szeme diadalmasan rám villant, én meg szinte beleborzongtam a felismerésbe: Gyopár örül neki, hogy az ízléstelen tetszik jobban Ugribugrinak.

Ugy tettem, mintha osztálytársaim után futnék, és feldúltan elrohantam tőlük. Főképpen az dühített, hogy már be is merészelte ragasztani a keretbe a szemüveges Fidél, hogy azt feltételezi rólam, odaajándékozom ilyen torzított alakban is. Lihegve száguldottam fel Törpeházára, föltéptem a keret mögött a papirost, kivettem a képet, és eldugtam. A rohanás meg a kép visszavétele valamelyest megnyugtató. Még mentség is jutott eszembe Gyopár számára. Tudja ugyan, hogy melyik kép művészi, de mindössze tudja. Élvezni nem bírja, nincs érzéke hozzá, ezért örül annyira, nem pedig rosszaságból, hogy Ugribugrinak is a vicces lap tetszik.

Ha nyugodtabban is, de komoran vettem részt ebédünkön, s tanulás után elmentem az erdőbe csatangolni. A kilenc nap alatt, amelyet festéssel töltöttem, gyönyörűen kitavasodott. De nem vidámítottak az ibolyák, a kökörtcsinék, képzeletben egyre hallottam Ugribugri kiáltását: „Ennek!”

Egyszerre csak megdöbbenve megálltam: De hát akkor... ha Ugribugri csakugyan jobban örül a vacaknak, mint a művészinék..., akkor miért dugtam el azt a szemüveges koldust? Hogy is van ez? Hát nem akarom, hogy minél jobban örüljön az öcsém a születésnap ajándékának? Gondolkoztam, gondolkodtam, és el

kellett ismernem: úgy van, nem akarom. És bámultam: Hogyan lehetséges ez? Sokáig azonban nem töprenghettem. Eszembe jutott, hogy három nap múlva lesz Ugribugri születésnapja, és hazasiettem dolgozni.

Nagyon jót tett a képnek, hogy négyszer kellett elkészítenem. Jól begyakoroltam rajzát is, a színkeverés arányát is. A negyedik másolat lett a legszebb, a legjobb. De hiába lett ilyen, az öcskös Gyopár ajándékán, az „Esik az eső”-n hahotázott nagyokat, azt mutogatta örvendezve mindenkinek, és azt függesztette díszhelyre. Én meg tovább töprengtem a rejtélyen: az ajándékozás célja örömszerzés, ez kétségtelen, és én mégsem akartam, hogy Ugribugri öröme minél nagyobb legyen. Miért nem?

A megfejtést magától Ugribugritól kaptam meg két és fél év múlva. Annyi ideig függött ott a két kép, ahova akasztotta őket. Ekkor már harmadikos volt, és egy szeptemberi napon meglátogatta új barátja, Torzonborz. A nézelődő kis vendég rámutatott az „Esik az eső”-re: „Add ezt nekem.” Odapillantott Ugribugri is, de úgy, mint aki nem is tudja, milyen kép függ ott. És mintha maga is akkor fedezte volna fel, hogy ott van, csodálkozott: „Ezt? Ezt már régóta el akarom dobni, csak mindig elmarad.” A két és fél év alatt elmosódott emlékezetében, hogy melyik képet melyiküktől kapta, és most egyszerre fordult Gyopárhoz is, hozzám is: „Ugye nem sértődök meg, ha ezt most már eldobom?” Eközben már ki is vette a keretből, Torzonborz meg újból kérte: „De ne dobd el! Én nagyon örülnék neki!” Ugribugri azonban apró darabokra tépdeste, és nevetett: „Majd kapsz tőlem más képet. Ilyesfélét, mint Fidél.” És már tette is be Fidél a keretbe.

Torzonborz méltatlankodott: „Nem szép tőled, hogy nem akartál örömet szerezni nekem!” Ugribugri azonban kijelentette: „De igen, szép tőlem. Ha pocsolyából akarnál inni, abból sem adnék. Ha ezerszer örülnél is neki. Hanem keresnénk együtt egy szép tiszta forrást.” Megkaptam hát a választ rejtélyemre. És alaposan megkapta a magáét Gyopár is.